తీర్పు

కొమ్మనాపల్లి
గణపతిరావు

పట్నానికి పాతిక మైళ్ళ దూరంలో, ప్రపంచ విషయాలు, ప్రభుత్వ పథకాలు చేరని కారడవి లాంటి కోనలో, ప్రజాస్వామ్యానికి, స్వేచ్ఛా జీవితానికీ అర్థం తెలీని బానిస బతుకులను వెళ్ళమార్చే కూపస్థ మండూకాలు మసలాడే ఒకపల్లె అది. దాని పేరే పెద్దిరెడ్డి పాలెం.

ఆ రోజు. . . ఏ రోజుకి వ్యత్యాసం లేని అతి సామాన్యమైన ఒకరోజు మిట్ట మధ్యాహ్నం. . . రచ్చ బండగా అనుకుని ఉన్న రావిచెట్టుకు కట్టబడిన పెంటయ్యను గొడ్డును బాదినట్టుగా బాదుతున్నాడు పెద్దిరెడ్డి—ఆ ఊరి పెత్తందారు.

నభోమండలం నుంచి నిప్పు సెగలు రాలుస్తున్న భానుడిలా పెద్దిరెడ్డి నేత్రాలు నిప్పుకణాలు రాలుస్తున్నాయి. పలుపుతాడుతో కొట్టి కొట్టి అలసి పోయిన పెద్దిరెడ్డి ఆగి రచ్చబండపై కూర్చుని బొబ్బ లెక్కిన తన చేతులవైపు చూసుకున్నాడు. ఒంటినిండా తట్లు తేలి, చిట్లి, స్రవిస్తున్న రక్తం రోజూ కార్చే కన్నీరులా నేల పాలౌతూంటే ఏ విలువకు నోచుకోని ఆ జీవితాల్లో కారే ఆ రక్తానికీ, చిమ్మే కన్నీటికీ ఖరీదేమిటో అర్థంకాని పెంటయ్య ఒగరుస్తూ నీరసంతో తల వాల్చేశాడు.

రోజూ ఇటువంటి శిక్షలకు సాక్ష్యులుగా నిలబడ్డ రావిచెట్టు, రచ్చబండ పెద్దిరెడ్డి ప్రతాపానికి భయపడి మౌనం పాటించినట్టుగా, గుడిసెల వరసనుండి తలుపుల సందుల్లోనుండి వక్కి వక్కి చూసే మూగ జీవులు నిట్టూర్పులు సైతం విడవటానికి భయపడు

తున్నారు. బకాసురుడికి అయ్యే బలికి ఏ రోజో ఒక రోజు అందరూ అటువంటి దరవస్థకి నోచుకోవాల్సిన పరిస్థితి గురించి ఆలోచిస్తున్నారే కాని, ఆ రోజు జరిగిన ఘోరం గురించి ఆలోచించలేకపోతున్నారు.

పులివాత మేకలా నిస్సహాయతతో తల వాల్చేసిన పెంటయ్య వైపు మనుష్యులకి అర్థంకాని క్రూరమృగంలా ఒక పరువు ఆర్తిగా చూసి నవ్వు పెదవులదాకా అందుకున్నాడు పెద్దిరెడ్డి. [illegible] చేతులు [illegible] వచ్చాడు [illegible] కోపంతో పెంటయ్య [illegible] పెట్టుకని [illegible].

"ఏడవకాయలా! ఇప్పటికైనా [illegible] నా నెందుకు గొట్టావో" కోటకాని [illegible] పెద్దిరెడ్డి వైపు నిబ్బరంగా చూసి అంటుచున్నట్టుగా అడిగాడు పెంటయ్య.

"ఏటది?"

"నన్నెందు గొట్టారో. . ."

"అదే. ఎందుగొట్టానా అంటున్నా."

వేదాంతిలా నవ్వాడు పెంటయ్య.

"జానెడు పొట్ట కోసం, నాను సెయ్యని అప్పు కోసం నిా కాళ్ళ యెట్టి సాకిరీ సేత్తా బతకే వాన్ని ముందాకొడుకుని. . . నిజానికి తమరేం సేసినా సూత్తా బరాయించడం తప్ప ఎందుకిలా సేసిరా అనడిగే గమ్ము మా కెక్కడిది దొరా?" ఆయాసంగా అన్నాడు. అలా ఎదురు నిలబడి అడిగే శక్తే ఉంటే ఈ దరుణహింసాకాండకు బలి అయ్యే అవసరముండేది కాదని తెలిసిన నలభైయేళ్ళ పెంటయ్య.

"అయితే నాకనెందు గొట్టానో నీకు నిబ్బగా తెల్దంటావు?" రెట్టించాడు పెద్దిరెడ్డి. ఎండి, చిట్లిపోయిన పెదవుల్ని మారు నాలికతో తడి చేసుకున్నాడు పెంటయ్య.

"తెలుసు దొరా. నిన్న మాపిటేల తొవుడ పెద్ద తమరి పొలంలో పడ్డాదని దాన్నొగ్గి నన్నిలా గొడ్డును బాదినట్టు బాదీశారు. . ."

"ఆ. అదీ పాయింటు. మరది రెండోకు జరిగినాదో ఆలోసించావా? నీ నిర్లచ్చం. మరా నిర్లచ్చమెందుకో దెల్సా? నీ ఒళ్ళు కొవ్వెక్కి. మరి నాను యిలగ దాడిసిందెందుకో దెల్సా. ఆ కొవ్వు కరిగించియాలని." తను చేసిన ఘనకార్యంలోని అంతరార్థాన్ని వివరించాడు. చిక్కి శల్యంలా ఉన్న అసి పంజరాల్లో కొవ్వెలా ఉంటాదో అర్థం కాలేదు పెంటయ్యకు. ఆ విషయమే అడగాలనిపించినా, అడిగితే అస్థికలా క మిగలవని, అలా జరిగితే పెళ్ళీడు కొచ్చిన తన ఒక్కగా నొక్క ఆడబిడ్డ బ్రతుకు అన్యాయమైపోతుందని తలంచి అలాగే ఉండిపోయాడు. దప్పికతో పిడచ కట్టుకుపోతున్న గొంతుకతో, కళ్ళ సలుపుతో నిలువెల్లా దహించుకుపోతున్నంత మంటతో బరువెక్కిన రెప్పల్ని బలవంతంగా తెరవాలని విఫల ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు పెంటయ్య.

"అంసేత నాను చెప్పే దేటంటే, ఇక ముందిలాటి ఎర్రి మొర్రి సేట్టలు జేసి తల మీదికి తెచ్చుకోవడం మంచిది కాదంటున్నా" అని కేకతో [illegible] [illegible] దొరతో యిసిరేశాను." అర్థమైంది ఇచ్చిన పెద్ది [illegible] [illegible] అప్పుడే [illegible] మారు చూశాడు. ఈరిగాడు పెంటయ్య [illegible]. నిస్సత్తువతో నేలపై పడి పోయాడు పెంటయ్య. [illegible] ఎండ నేలపై పడినా, చావు దెబ్బలతో [illegible] పెంటయ్య ఒంటికి [illegible]. [illegible] గొలుసు [illegible] జారిగా ముందు కెళ్ళ [illegible] ఈరిగాడి వైపు ఆత్రంగా చూశాడు పెద్ది [illegible].

ఇంతలో [illegible] వచ్చిన రంగి [illegible] అని [illegible]. "దొరా. . . నువ్వు [illegible]. [illegible] ఎవరి కొంపైనా కూల్చానా? ఎవ్వరి ఎవరితోనైనా బుగ్గో సినావా. ఎవ్వరి కాపురాన్నైనా సిచ్చు తేసినానా. ఎవ్వరిఅసుత్తైనా దోసుకున్నానా. మరేట్రా నీకీ సిచ్చు?" వెక్కిళ్ళతో అయ్యాను వాటేసుకుంది. రంగి అడిగిన ప్రశ్నలు పెంటయ్యను కాక, తనను అడిగినట్టనిపించింది పెద్దిరెడ్డికి. అంత పబ్లిక్‌గా ఇలాంటి ప్రశ్నలు ఇంతవరకు వేసి బతికి బట్ట కట్టిన వాళ్ళు లేకపోయినా, ఇప్పుడిప్పుడే ఒంటి పొంకాన్ని కప్పుకోవడానికి బట్ట కట్టడం నేర్చుకున్న రంగి శరీరంలోని పొంపులు కాస్త ఇంపుగా అనిపించి మీసాల సందునుండి ముచ్చటగా నవ్వాడు.

ఆ నవ్వు అమ్మ పెట్టని తాయిలం, దొంగతనంగా డబ్బాలో నుండి తీసి ఎవరూ చూడకుండా నెయ్యితో కుక్కుకున్నప్పుడు పసిపిల్లడు నవ్వే నవ్వు కాదు. వయసులో స్త్రీ సాంగత్యం కోసం వెంపర్లాడే యువకుడు, దొంగతనంగా కాలేజి అమ్మాయిని ఇసుక తిన్నెల వలలో దగ్గరకు తీసుకున్నప్పుడు నవ్విన నవ్వు కాదు. . .

తన పరిధి నుండి దాటలేక నిస్సహాయంగా కూర్చున్న లేడిపిల్లను చూసి ఎదురుగా నిశ్చింతగా కూర్చున్న పులి సిద్ధి ఆనందంతో నవ్విన నవ్వు. . . పైనాళ్ళను లోబరచుకుని దొంగవస్తువుల్ని క్షేమంగా గమ్యానికి చేర్చినప్పుడు దొంగ వ్యాపారస్తుడు నవ్వే నవ్వు. . .

ఆ నవ్వు చూసిన ఈరిగాడు బెంబేలెత్తిపోయాడు. దొర అలా నవ్వడంతో ఆ నవ్వుకు కారణమైన వాళ్ళకు జరగబోయే అనర్థమేమిటో అనుభవ పూర్వకంగా తెలిసిన వాడు కాబట్టి రంగిని చూసి జాలిగా, ఆందోళనగా నిలబడ్డాడు ఈరిగాడు.

శవంతో సైతం సెక్సును చూడగల పెద్దిరెడ్డి తండ్రపై పడి తల బాదుకుని ఏడుస్తున్న రంగి ఒంటిపై ఆచ్ఛాదన తొలగి ఉబికి వచ్చిన బిగువైన పొంకం వైపు ముచ్చటగా చూస్తూ కొన్ని క్షణాలుండిపోయాడు. "వయసొచ్చిన ఈ పిట్ట నా సొత్తు కాకపోత దేటి" అనుకుంటూ మీసాలను సవరించుకుంటూ వెనక్కి తిరిగిన పెద్దిరెడ్డి ఒక క్షణం ఆగి, అచేతనంగా నేలపై పడి ఉన్న పెంటయ్య వైపో మారు చూసి—"ఒరే పెంటిగా యేసికా

ఆహారవైద్యము

మందులుమింగే పనిలేకుండా ఏరోగానికి ఏఆహారం తింటే నయమవుతుందో యీపుస్తకంలో ఉంది. పత్యంపద్ధతులున్నాయి. మీరోగాలవిముక్తికి పరిశోధకులు చెప్పిన అనేక ఆహార రహస్యాలున్న మంచిపుస్తకం వెల రూ 10.

మూలికావైద్యము

మీకు తెలిసిన అనేకమొక్కలను ఏరోగానికి ఏవిధంగావాడాలో అనుభవంగలవారు చెప్పిన అనేకమూలికాంశాలు ఇందున్నాయి. వీటితోపైసాఖర్చులేకుండా, సర్వరోగాలను నయంచేసుకొనే సులభపద్ధతులున్నాయి. వెల రూ 10

ఐదువైద్యవిధానాలు

అన్నిరోగాలకు యింగ్లీషు, ఆయుర్వేద, ప్రకృతి, యునాని, హోమియో మందులు ఆయావైద్యులలో అనుభవజ్ఞులు వివరించారు. ఒకవిధానంలో పోని మొండివ్యాధి, మరోవిధానంలో పోతుంది. ఇంట్లో ఉండదగ్గది. వెల రూ 16

ఈమూడుపుస్తకాలు మీకుటుంబానికి యింకా తరాలుగా [illegible] పోస్టుఖర్చు రూ 4. [illegible] 5/3 [illegible] పంజాగుట్టకాలని, హైదరాబాదు 500004 కు వ్రాసి కావలసినవి వి.పి. పోస్టుద్వారా పంపబడును.

దేవి పిల్సు

REGD

వాడండి ముఖ్యంగా అలస్యమైన, క్రమముగాకాక పోయిన, బాధతోకూడిన, లేక ఆగిపోయినబహిష్టకు

[illegible]

SEALED PACKING 78 & 14 TABLETS
AVAILABLE AT ALL CHEMISTS

Mfrs: SEENU & CO., MADRAS-21

మీకు పాప/బాబు కావాలా!

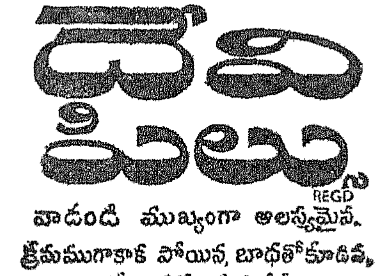

అపరేషన్, ఇతర వైద్య చికిత్సలచే నిరాశ చెందిన స్త్రీలకు [illegible] సంతాన వంతులుగా [illegible] యోగ్యతా పత్రములు గలవు. స్త్రీ పురుష సంధ్యాదోష నివారణ నిపుణులు.

ఉచిత వివరములకు.

శ్రీ నాగార్జున మూలిక కుటీరం,
రైల్వేస్టేషన్ వద్ద, రాజ్యాలయం వీధి,
[illegible] – 2

లేసుకుని తూకోడం గాదు. ఇంటి కెల్లి కసింత ఒల్లు కాపడం యెట్టించుకుని యేంటనే రా. అక్కడ పనులు సూడ్డానికి నీ బాబు నేడు" అంటూ తీవ్రంగా ముందుకు నడిచాడు.

"ఎప్పుడో సేసిన అప్పుకి మీకు సాకిరీ సేసి సేసి అట్టాగే బతుకు సాలించాడు మా బాబు. ఇంక ఆడే టోత్తాడు. నాను మిగిలిపోన్ను." అస్పష్టంగా గొణిగాడు వెంటయ్య.

సింహంలా నడుస్తున్న పెద్దిరెడ్డిని పిల్లిలా అనుసరిస్తున్నాడు ఈరిగాడు. పూరి గుడిసెల్లోని పిల్లలన్నీ తోసిరి బిగపట్టి అలాగే ఉండిపోయాయి.

మట్టి కుప్పల మధ్య మాణిక్యంలా వెలిగిపోతూ, తిరగేసిన కొబ్బరి చిప్పల్లాంటి గుడిసెల మధ్య పెద్దిరెడ్డి గొప్పతనానికి ప్రతీకలా నిలబడ్డ ఒకపెద్ద పెంకుటింటి లోనికిఅడుగు పెట్టాడు పెద్దిరెడ్డి.

సేవలు చేయడానికి తప్ప, ఏ సుఖానికి నోచుకోని ముత్యాలమ్మ (పెద్దిరెడ్డి భార్య) భర్త మొహం వైపు చూసి ఎవరి కొంపో కూల్చాడన్న నిర్ధారణకు

అమృతాంజన్
శక్తివంతమయిన బాధానివారిణి

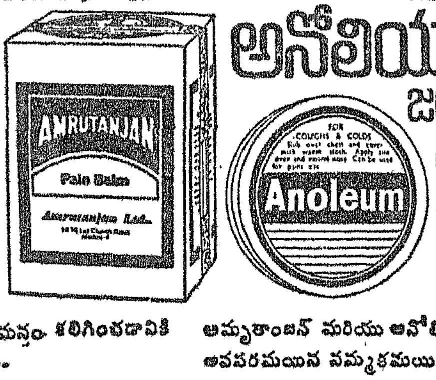

అనోలియమ్
జలుబుకి సున్నితమయిన మందు

అమృతాంజన్
శక్తివంతమయినది. తల నొప్పులు, వెన్ను నొప్పులు, కండరాల నొప్పులు, బెణుకులు మరియు జలుబుల నుంచి శీఘ్రంగా ఉపశమనం కలిగించడానికి దానిలో పది శ్రేష్ఠమైన ఔషధాలు వున్నాయి.

అనోలియమ్-జలుబులని. దగ్గులని పారద్రోలుతుంది. మృదువయిన చర్మాలకోసము అది ప్రత్యేకంగా తయారుచేయబడింది. మీ ఇంట్లో వాటిని ఎప్పుడూ అందుబాటులో వుంచుకోండి.

అమృతాంజన్ మరియు అనోలియమ్ — ఇంటింటా అవసరమయిన నమ్మకమయిన దివ్య ఔషధములు.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్.
80 సంవత్సరాలకు పైగా నమ్మకమయిన గృహ ఔషధములను తయారుచేస్తున్నవారు.

AM-1578 TEL

రాగానే ఎప్పటిలాగే వేడి నీళ్ళు తలుపుకుని దణ్ణం పెట్టింది. మొగుడికి చాకిరి చేయడం మినహా— "ఎందుకిలా చేశారు. ఎందుకిలా జరిగింది" అని అడిగే తెలివి ధైర్యము లేదు ముత్యాలమ్మకు. అలా అడిగితే ఇంతకు పూర్వం కొంపలోకి తెచ్చి పడుతున్న రావులమ్మ, సీతాలులు, పైడిరాజులకు పట్టిన గతే తనకూ పడుతుందేమో నన్న భయం. . . అందుకే ముత్యాలమ్మ నోరు మెదపదు. మొగుడి కాళ్ళకి తన తాళిబొట్టు తెగిపోకుండా కాపాడమని ఎల్లవేళలా అమ్మవార్ని మొక్కుకునే సంగతొక్క ముత్యాలమ్మ. భర్తకి ఆకలేస్తే అన్నం పెట్టడం, ఏ రోజైనా కొత్త ఆనందం కోరుకు అతడు సకసక లాడిపోయి భర్తకు ఆ రోజు అవసరం తీర్చడం, మొగుడు చేసే ప్రతి దారుణాన్ని మౌనంగా చూస్తుండడం మినహా ముత్యాలమ్మకు మరో బతుకు తెలీదు. పేదింటి పిల్లైన ముత్యాలమ్మ అంతకంటే ఎక్కువ మరేం కోరదు కూడా. తను వయసులో ఉన్నంత కాలం తన బిగువు సడలనంత కాలం తనను అమితంగా కోరుకునే భర్త ఈ నాడిలా జవసత్వాలుడిగి పోయినందుకు తనను కాదని మరెవరినైనా కాపురానికి తీసుకొస్తాడేమో అని భయంతో అనుక్షణం కోటి దేవుళ్ళకు మొక్కుకుంటుంది. అందుకే తన స్థానానికే ముప్పు లేకుండా ఎలాంటి తిరుగుళ్ళు తిరుగుతున్నా, గుండెలు పిండినా తనను తాను ఓదార్చుకో సాగింది. అనురాగానికి నోచుకోకపోయినా కనీసం అవసరాలకు తను ఉపయోగపడితే చాలని తల పోసింది. తన భర్త వంచన పనిచేసే ఎంతో మందితో పాటు తనూ ఒకతె అని సరిపెట్టుకుంది.

ఆ రాత్రి బాగా తాగి మత్తులో రంగి ఒంపుల్ని మననం చేసుకుంటూ పందిరి కోళ్ళ మంచంపై పడుకున్న పెద్దిరెడ్డి దగ్గర కెళ్ళి నిలబడింది ముత్యాలమ్మ. విసిగా తల తిప్పిన రెడ్డికి ఎదుర నిలిచిన ఆకారం రంగిలా కనిపించేసరికి లొట్టలు వేస్తూ అరిగ్గా పైకి లేచాడు. మరుక్షణం ముదివగ్గులా ఉన్న ముత్యాలమ్మను చూసి నీరు కారిపోయాడు.

"ఏటిలా గొచ్చినావు?" చీత్కారంగా అన్నాడు.

ముత్యాలమ్మ ఏదో చెప్పబోతుంటే—"ఎప్పుడు పడితే అప్పుడు ఇలా గదిలోకి రావద్దని నీ కెన్ని సార్లు చెప్పాన్రా?" ఊర్ధ్వ పకారం మంచంపై సాగిల పడుతూ అన్నాడు.

"మరేమో. . . మనబ్బాయి రేపు సికబ్బె పట్నం నుండి వచ్చేస్తున్నాడు."

"ఊ. తెలుసు ముంది"

"వచ్చేదేమో అని. . ."

"చెప్పినావుగదా. ఇంకెళ్ళు".

"తుంపాల నుండి మాకు వాయ్యి కబురెట్టించి నాడ".

"ఎందుకట?"

"ఆళ్ళ అమ్మాయిని మన రంగడికిచ్చ్యాలని అను కుంటుండు గదా."

"ఆడు రావిచ్చాక చూద్దాంలే." ఇంకా ఏం అని అన్నట్లుగా చూశాడు ముత్యాలమ్మ వైపు. . . నెమ్మదిగా బయటకు నడిచిందామె. ఒక్కొండె పడక అది చాటవిచ్చిన ముత్యాలమ్మను, ఈ వాడు ఎప్పుడు పడలిందని పడకగదిలోకి అడుగు పెట్టనివ్వడం లేదు. . . మనసంతా అవోలా అంటిపోయిన ముత్యాలమ్మ వంట గదిలో నేను వాల్చింది.

పెద్దిరెడ్డి మరో రెండు పెగ్గులు దిగించాడు. నాకునాయుమ్మ తుంపాల ప్రెసిడెంటు. వందెకరాల సేద్యం. ఒక్కతే కూతురు. సంబంధం ఖాయం చేస్తే బాగానే ఉంటాది. . . రంగి వైపు నుండి బలవంతంగా ఆలోచనలు మళ్ళించాలని విఫల ప్రయత్నం చేస్తు న్నాడు.

* * *

మరుచటి రోజు ఎద్దుల బండిపై స్టేషను నుండి వస్తూ ఈరిగాడు ద్వారా పెంటయ్య చావు సంగతి విన్న రంగారావు బాధావేశాలతో కదిలి పోయాడు. రంగి గుర్తుకు రాగానే అతని మనసంతా జాలితో నిండిపోయింది. తండ్రిపై చెప్పలేనంత కోపం ముంచింది.

అయినా ఇంటి దగ్గర గుమ్మంలోనే ఎదురైన ఆజానుబాహువు, కోరమీసాలు, స్ఫురద్రూపి అయిన తండ్రిని చూడగానే భయంతో చల్లబడి పోయాడు. ఆ ఇంటిలో అడుగు పెట్టగానే రెక్కలు తెగిన విహంగంలా, కీకారణ్యంలోనికి ప్రవేశిస్తున్నట్లుగా పీకై పోయాడు. తండ్రి పలకరించినా ముభావంగా ఏదో మాటాడి లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు.

కొడుక్కి గోరు ముద్దలు తినిపిస్తూ తన బతుక్కి పరమార్థాన్ని ఊహించుకుంటున్న ముత్యాలమ్మ, రంగారావు పెంటయ్య చావు ప్రసక్తి తీసుకు రాగానే బాధగా తల వాల్చింది.

"ఏమంటాడు నీ కొడుకు?" పొగాకు రెమ్మ తుంచుతూ లోపలికి వచ్చాడు పెద్దిరెడ్డి, రంగారావు నోట మాట రాకపోవడమే గాక, ముద్ద కూడా గొంతు కడ్డంగా పడింది తండ్రిని చూడగానే. . .

దేని విషయం అన్నట్లుగా చూసింది ముత్యాలమ్మ.

"అదేనే. తుంపాల సంబంధం. . .

"ఇప్పుడప్పుడే నాకు పెళ్ళేంది" నేల చూపులు చూస్తూనే అన్నాడు.

"నా మాటకు ఎదురు జెపితే నాకు మా పెద్ద ఒళ్ళు మంట" గట్టిగా అన్నాడు పెద్దిరెడ్డి. . . మరి మాటాడితే ఆ మంట మరింత భగ్గున మండి చుట్టూ వ్యాపిస్తుందని భయపడ్డ రంగారావు, బుద్ధిమంతుడిలా, భోజనం మీద దృష్టి సారించాడు.

ఆ రాత్రి సరిగా నిద్ర పోని రంగారావు తండ్రి బాగా గుర్రు పెట్టి నిద్రపోయాక ఈరిగాడితో పాటు ఏటి దాకా వెళ్ళాడు. మసక వెలుతురులో స్మశానంలోని సమాధుల్ని నిశ్చలంగా పడి ఉన్న బూడిద కుప్పని తదేకంగా చూస్తూ నిలబడ్డాడు రంగారావు. మనసంతా గజిబిజి ఆలోచనలు.

"చెప్పండి సినదొరా. ఎందుకు పిలిచినారో?" ఆతురతగా అన్నాడు ఈరిగాడు. మాటాడలేదు రంగారావు.

"సికబ్బె వెళ్ళి ఏమ్మెకి సిబ్బెట్టాల. లేకపోతే పెంటిగాడికి పట్టిన గతే నాకూ పడతాది".

దూరంగా గుడ్లగూబ అరిచింది. ఉలిక్కి పడ్డాడు రంగారావు. "ఇంకో పదిహేడు విలబడ్డ కొండల వైపు, నిప్పులు ఎగసి ఆరి వైపు చూస్తూ అన్నాడు.

కలం స్నేహితులు — వివాహ సమస్య

ఒంటరిగా నున్న మీకు వినోద విజ్ఞానాలను చేకూర్చి, దేశ విదేశాలలోని స్త్రీ పురుషులను స్నేహితులుగా చేకూర్చి, వివాహ, ఉద్యోగ . . . ఇతర విషయాలలో సహాయం చేయుటకు స్థాపించిన ఆదర్శ సంస్థ "లేఖా రమణి". ఎం. ఓ. ద్వారా రూ. 6/—లు. నేడే చందా పంపుతూ, మీ అభిరుచులతో, సమస్యలతో లెటరు వ్రాయండి. లేదా 40 పైసల స్టాంపులు పంపుతూ వివరములకు వ్రాయండి.

M/s. లేఖా రమణి
మచిలీపట్నం—521001 (A.P.)

వివాహాది శుభ కార్యములకు- విందు భోజనములకు, ప్రతి నిత్యము మీ ఇంటి వాడుకకు.
నమ్మకమైన
పాత బియ్యం
పరి శుభ్రముగా బాగు చేయబడినవి.
శ్రీ విజయ రైస్ కంపెనీ
గవర్నరుపేట: విజయవాడ-2
ఫోను చేసిన వెంటనే హోమ్ డెలివరీ చేయబడును
ఫోను: 73704

డా. మల్లిక్

ఆర్.ఎం.పి. సెక్సు స్పెషలిస్టును సంప్రదించండి. నరాల బలహీనత లకు నిక్కచ్చి మైన చికిత్స చేయుదురు. గత 150 సంవత్సరాలుగా వీరి వైద్యరంగంలో గణనీయమైన సేవ చేసి యున్నారు. వీరిని సంప్రదించి క్రొత్త జీవిత మునూ, కొత్త శక్తి, అన్నిటిని పొంది దాంపత్య జీవితాన్ని సుఖమయం చేసుకోండి.

మోడరన్ డిస్పెన్సరీ

వెంకటేశ టాకీసు దగ్గర, నారాయణగూడ, హైదరాబాదు ఫోన్: 61401

వేళలు: ఉదయం 10 నుండి 1 వరకు, సాయంత్రం 4 నుండి 9 వరకు.

బ్రాంచి. 54/6, లాల్ బాగ్, మెయిన్ రోడ్, మెహోకర్ క్లినిక్, బెంగుళూరు—27.

KHAN & SON

బాధారహిత ప్రకృతిసిద్ధమైన ఆరోగ్యము మీదే!
స్త్రీల బాధలు ప్రత్యేకమైనవి

లోధ్ర

75 సంవత్సరములకు పైగా సుఖజీవనమునకు లోధ్ర టానిక్‌ను వాడిన స్త్రీలు ఎందరో!

ఉచిత వైద్య సలహాకు ఈ క్రింద పేర్కొనబడిన విలాసమునకు ఈ కూపన్‌ను పూర్తిచేసి మీ జాబుతో పంపండి.

పేరు: ____________

విలాసము: ____________

____________ PIN ____________

కేసరి కుటీరం (ప్రైవేట్) లిమిటెడ్   రాయపేట, మద్రాసు-14.

ఏజంట్లు: సీతారామ జనరల్ స్టోర్స్ ఏజన్సీస్ విజయవాడ — సికింద్రాబాద్ — బెంగుళూరు

ఉప్పొంగి పొంగే శక్తి!

పెరిగే పాపకు ఎంతపెద్దో, ఎంతెంత పెద్దో ఆడుకునే శక్తి ఉంది. ఆ శక్తి యొక్క రహస్యం ఏమిటో తెలుసా. పిల్లలకు ఆరోగ్యాన్ని పెంపొందిస్తూ అన్ని వయసుల వారికి తగిన పోషణనిచ్చే టానిక్ ఆల్బో-సాంగ్. దీనిలో ఉన్న ఖనిజాలతోనూ, మూలికల సారంతోనూ ఆహారానికి అనుబంధంగా పనిచేస్తుంది.

అల్బో-సాంగ్®

జీర్ణశక్తిని, శక్తిని పెంపొందిస్తుంది.

కుటుంబానికంతటికోసం ఎకానమీ ప్యాక్ కావాలని మీడీలర్‌ని అడగండి

జె. అండ్ జె. డీషేన్ లేబొరేటరీస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
హైదరాబాదు-500 001
డిపోలు: బొంబాయి, ఢిల్లీ, కాన్పూర్

"ఒరే ఈరిగా! ఊళ్లో ఇంతమంది ఉన్నారు. ఇంత దారుణం జరుగుతున్నా ఏ ఒక్కడికి పౌరుషం రాలేదట్రా?" ఏదో కొత్త విషయాన్ని వింటున్నట్టుగా చూశాడు ఈరిగాడు. విషయం తనకు ఇష్టం లేనట్టుగా పక్కకి తిరిగాడు. అంత నిశీధిలోనూ వాడి కళ్ళల్లో అస్పష్టంగా నిలిచిన నీరు చూడగలిగాడు రంగారావు.

"మీ లాంటి వాళ్ళను ఉద్ధరించాలని ప్రభుత్వం ఎన్నో పథకాలు వేస్తోంది. స్వతంత్రం వచ్చి ఇన్నేళ్ళు గడిచినా మీ రింకా చీకటిలోనే మగ్గి పోతున్నారని మీ భవిష్యత్తు కోసం సరికొత్త బాటల్ని వేసింది" ఆవేశంగా అంటున్న రంగారావు వైపు అనేమిటో అర్థంకాని వాడిలా చూశాడు ఈరిగాడు.

"ఒరేయ్! ఇలాంటి పెత్తందార్ల ఆట కట్టించాలంటే నీ ఒక్కడి వల్ల కాదు. మీ రంతా సంఘటితం కావాలి. ఐకమత్యంగా ఉంటూ ఇలాంటి దారుణాలను ఆపాలి. ఆ నాడే మీ బతుకుల్లో సుఖ్ఖీ వెలుగొచ్చేది" తను బయట ప్రపంచంలో తెలుసుకున్న విషయాలు చెప్పి ఉత్తేజపరచాలని ప్రయత్నించాడు రంగారావు. అంతా కాకపోయినా అతని మాటల సారాంశాన్ని అర్థం చేసుకున్న ఈరిగాడు—"బాబ్బాబు. యెప్పుడైనా యింటారు. అలాటి మాటలు అనకండి. ఏదో గుట్టుగా యిలాగ బతకనివ్వండి." భయంతో బిత్తర చూపులు చూస్తూ అన్నాడు.

"అయితే మీ బతుకుల కింక ముక్తి లేదు."

పిచ్చివాడిలా నవ్వాడు ఈరిగాడు. "నేను దొర్లా ఉండదంతే. మాకు సీవూ నెత్తురు లేదు. పున్నెం మెత్తే పచ్చికంగా రక్తాలు కారేటట్టు దెబ్బలు తిని, పెంటిగోడ్ని సూడగానే మావోళ్లకి పవురుసం వోస్తది ఆ రేత్తిరి పేనాలు పోయిన తండ్రిమీద పడి గుండెలు పగిలేలా ఏడ్చిన రంగిని సూసైనా వస్తాప్పేది. అప్పుడూ లేదు. ఇప్పుడూ లేదు. మావు అప్పుడు పోయినోల్లమి. మాకు పవురుసం యేటి దొరా?" గొణుక్కుంటూ వెళ్ళిపోయిన ఈరిగాడి వైపు జాగా చూస్తూ నిలబడి పోయాడు రంగారావు. తన తండ్రి చేసే దారుణాలు వింటూ, చూస్తూ తనే ఇంత చలించిపోతున్నాడే మరి అనుభవించే వీళ్ళలో చైతన్యం యెందుకు రాదు? దేశంలో ఎన్ని మార్పులు వచ్చినా ఏ మార్పుకి ఇమడని బడుగు వర్గాల కథ లిలాగే ఉంటాయి. కన్న కొడుకయ్యుండి తను ధైర్యంగా మాటాడ లేడే బానిసల్లా బతికే వారికెలా ధైర్యం వస్తుంది. మనసునిండా శాంతిలేని ఆలోచనలు.

* * *

ఆవేశంతో అరుస్తున్న తండ్రి కేకలు వినగానే ఉలిక్కి పడి నిద్ర లేచాడు రంగారావు. కిటికీలో నుండి బయటకి చూశాడు.

రంగి తల వంచుకుని నిలబడి ఉంది.

"మీ అయ్య పోయినంత మాత్రాన అప్పు సెల్లి పోయిందనుకోకు. నచ్చినట్టు ఈ అప్పు తీరిదాకా నువ్వు ఇక్కడ సాకిరీ సెయ్యాల. ఇగో. ఆలిగ వాల్ల్యా పులు జూసినా కరిగిపోనంతే. . .యెల్లు" కోరగా చూస్తూ అన్నాడు. మెల్లిగా ముందుకు కదిలింది

వయసులో ఉన్న ఆడపిల్లను అదుపులో పెట్టి ఈ శాసనం ఏమిటో అర్థంకాని రంగారావు ఆవేశంతో తండ్రి ముందుకు నడిచాడు.

కొడుకును చూసిన పెద్దిరెడ్డి అంతవరకు జరిగింది మరిచిపోయినట్టుగా తుంపాల సంబంధం తాలూకు ఆస్తులు, అంతస్తు, వగైరా వివరాలు ఏకరువు పెట్టడంతో చేష్ట లుడిగిన వాడై, అడగా లనుకున్న విషయం అడిగే ధైర్యం చాలక ఇంటి లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ రాత్రి. . . చాలాసేపటివరకు నిద్రపట్టని రంగారావు ఆలోచిస్తూ అమ్మపడుకున్న వంటగదివైపు నడిచాడు. పందిరి కోళ్ళమంచంపై సుఖ నిద్ర తియ్యాల్సిన తల్లి కటిక నేలపై పరాయి ఇంటిలోలా, పని మనిషిలా ముడుచుకుని నిద్రిస్తున్న దైన్య స్థితిని చూడగానే అతని హృదయం కలికినట్లైంది. అలికిడి విన్న ముత్యాలమ్మ లేచి కూర్చుంది. తల్లి కళ్ళ కింది నీటిచారికల్ని చూడగానే కొన్ని క్షణాలు మాటాడలేకపోయాడు రంగారావు.

"అమ్మా! పెళ్ళి చేసుకుని భర్తతో సుఖంగా గడపాల్సిన ఈ వయసులో రంగి నిలా బాధ పెట్టడం న్యాయమేనా. దిక్కూ మొక్కూ లేని రంగిపై చూపాల్సింది పోయి వెట్టి చాకిరీ చేయమని బలవంతం చేయడం దారుణం కదూ!"

కొడుకు బాధను అర్థం చేసుకున్న ముత్యాలమ్మ నిరాగిలా నవ్వింది. "పిచ్చిరంగా! ఇందులో యెవులు మాత్రం చేసేదేముంది. తాళి కట్టించుకున్న నాను చేసేది యెట్టి సాకిరీ కదా. అలాంటి దాన్ని నేటి నేయం చెయ్యగలను?" మాటేగా గుండెల్ని దూసుకు పోయినట్లై స్థాణువులా ఉండిపోయాడు రంగారావు. ఏళ్ళ తరబడి తల్లి మనసులో నిశీధ నిండిపోయిన వేదన కట్టలు తెంచుకొని ఉందని తెలుసుకుని నిర్లిప్తంగా బయటకు నడిచాడు.

పరిష్కారం తెలియని సమస్యల్లో కొట్టుకుంటున్న వాడికి ఊరట నిచ్చేది వేదాంతం. అశాంతిలో కొట్టుకు పోతున్న రంగారావు కొన్ని రోజులు బయటకు వెళ్ళకుండా గదిలోనే గడిపేశాడు ఏవో పుస్తకాలు చదువుతూ, వేదాంతంతో సమాధాన పరుచుకుంటూ.

ఒకనాడు తండ్రి గదిని దాటుకుంటూ వెళుతున్న రంగారావు లోపలి నుండి విన వచ్చే మాటలతో నిర్ఘాంతంతో నిలబడి పోయాడు.

"ఎదకడానికెల్లి వోళ్ళేవుళ్ళైనా తిరిగొచ్చారా?"

"లేదండి."

"యెక్కడి కెళ్తాదిలే. నా గురి తప్పించు కోడమంటే మాటలు కాదు. యెదవ నంజ. దొరికితే కాటోలిపించేస్తాను. పొగరు పటా పంచలు సేసేత్తాను."

విషయం అర్థమైంది రంగారావుకు. రంగి దీటో పారిపోయిందన్న మాట. . . "నాన్నా! పాత రోజులు మరిచిపో. నీ ఘర్జింపులకి తలలు వంచుకున్నారని ముచ్చట పడతావుగాని చీదుకుంటున్న వాళ్ళ పిడికిలి సంగతి నీకు తెలీదు. ఒక్కసారి చరిత్ర తిరగెయ్. నియంతలా బతికిన ఏ వ్యక్తి నిశ్చింతగా పోలేదు?" అనుకుంటూ ముందుకు వెళ్ళినరంగారావు తండ్రిగొడుకనడంతో నిర్ణయం ఆరా తీశాడు.

ఒంటరిగా ఉన్న రంగిపై తండ్రి ఏదో అఘాయిత్యం చేయబోయాడని, అది ఎదురు తిరిగి గాయపరిచి ఎటో పారిపోయిందని, దాన్ని వెదికించాలని చుట్టుపక్కల గ్రామాలకి మనుషుల్ని పంపించాడని తెలుసుకున్న రంగారావు తండ్రి దుర్మార్గం ఎంత దారుణంగా మితి మీరిపోతూందో తల్చుకుని కదిలిపోయాడు.

"ఆ వెళ్ళేటప్పుడు నీతో యేట్టైనా సెప్పాడా?" హుంకరించాడు పెద్దిరెడ్డి భార్య వైపు చూసి.

"సెప్పనేదు."

"పోనీ యెందుకెళ్ళాడో అదైనా తెల్సా?"

"యేటి సెప్పమంటారు. ఇప్పుడునాకు పెళ్ళొద్దంటుందంటే సేసుకోక ఊరోళ్ళేదు అని ఆ దెనకాతల పడ్డారు. ఇది తప్పించుకోవాలని ఇట్లోగ్గిసి యెల్లిపోయుంటాడు" కొడుకు వెళ్ళిపోయాడన్న దుఃఖంతో ఉబికి వస్తున్న ఏడుపును అదుపులో పెట్టుకుంటూ చెప్పింది. ముత్యాలమ్మ మొహంలోని మొండితనం చూసి అవాక్కైపోయిన పెద్దిరెడ్డి "పోనీ ఆ యిసయం ఆడు నాతో సెప్పొచ్చు గదా" అన్నాడు యెటో చూస్తూ.

"యెంతోటి యెర్రి బాగుల మాటలు మాటాడుతున్నారండీ. ఆడి నెప్పుడు గదమాయించడమే కాని, గుండెలకి అత్తుకున్నారండీ. మొండిగా మాటాడ నేకాని, ఆడి మనసేంటో తెలుసుకున్నారటండీ. ఇంటో యెదిగిన కొడుకుండు. సిగ్గు మాలిన పనులు సెయ్యకూడదని యెప్పుడైనా ఆలోసించారటండీ?" మొండి ధైర్యంతో మనసులోని మాటని బయట పెట్టి ఆవేశంతో బయటకు నడిచింది ముత్యాలమ్మ.

పరిస్థితుల నన్నింటిని పునరావలోకనం చేసుకున్న పెద్దిరెడ్డికి తను ఓడిపోతున్నట్టుగా అనిపించింది. తన అధికారం చేజారిపోతున్నట్టు విలవిల్లాడి పోయాడు.

రెండు రోజుల తరవాత పొద్దెక్కాక ఇంటిలో అడుగు పెట్టిన కొడుకును చూడగానే పెద్దిరెడ్డి లోని తండ్రి మనసుకు కాస్త ఊరట కలిగినా మళ్ళీ అంతలోనే గంభీరంగా మారిపోయి "ఎక్కడనుండి రాక?" అన్నాడు కోపంగా. నీళ్ళు నమిలాడు రంగారావు.

"సెప్పు." రెట్టించాడు. "రంగిని. వెదకాలని."

"అంత ఖర్మ నీ కేటి—నాను మనుసుల్నెట్టాను గదా"! అది కాదు నాన్నా! నిన్నింత అవమానించిన ఆడదాన్ని స్వయంగా నేనే పట్టుకోవాలని. నా తండ్రి పగ నేను చల్లార్చాలని. . ."

కొడుకు మాటలు వినగానే మీసాలు దువ్వాడు పెద్దిరెడ్డి—"శభాష్ బేటా" అన్నట్టుగా.

"అయితే ఆ నంజ అగపడిందా".

"నేను పట్టుదలతో నీకొడుకును నాన్నా! గాలించి పట్టుకున్నాను" అంటూ బయట ద్వారం వైపు చూసి "రంగీ. ఇటురా" కేకేశాడు. నేల చూపులు చూస్తూ మెల్లిగా నడుచుకుంటూ వచ్చిన రంగి వినయంగా పెద్దిరెడ్డి పాదాలకు నమస్కరించింది. ఇదంతా ఏమిటో అర్థం కాని పెద్దిరెడ్డి "ఒరేయ్! ఏటిది" అంటూ అనుమానంగా చూశాడు.

"చెప్తాను నాన్నా! బతికినంత కాలం ఇక్కడ వెట్టి చాకిరీ చేస్తూ పడుండమని మీరు చెప్పినా వినకుండా పారిపోయింది. మీ మాట కాదన్నందుకు నాకు మహా ఒళ్ళు మండింది. అందుకే ఒక మాంచి ప్లాను వేశాను." పెద్దిరెడ్డి ఊపిరి బిగబట్టాడు.

"ఇన్నాళ్ళు అమ్మ ఈ ఇంటిలో మీకు చేసేది కూడా వెట్టి చాకిరేయ అన్న నిజం తెలుసుకున్న మరు క్షణం రంగి బతుక్కి ఇవ్వాల్సిన తీర్పు ఏమిటో నాకు అర్థమైంది. నేను పెళ్ళి చేసుకుని రంగిని ఇక్కడే వెట్టిచాకిరి". . .

"రంగా" ఆవేశంతో అరిచాడు. నిస్సత్తువగా చతికిల బడ్డాడు.

"తొలిసారి ఓడిపోయ్యారా. నంజకొడకా" అన్నట్టుగా తల వంచాడు.

✱